

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisesti pidän esitysluonnosta kannatettavana sen selkiyttäessä arkistoinnin suhdetta julkisuutta, tiedonhallintaa ja tietosuojaa koskevaan sääntelyyn.

Oikeusasiamiehen lausuntokäytännössä kiinnitetään erityistä huomiota siihen, onko oikeusasiamiehen valtiosääntöoikeudellinen erityisasema otettu asianmukaisella tavalla huomioon lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Esitetyn 5 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että eduskuntaan ja sen virastoihin sovellettaisiin vain lain 7 §:n 1 momenttia, 8 §:ää, 11 §:n 1 ja 2 momenttia ja 12 §:n 1 momenttia. Minulla ei ole luonnokseen huomauttamista sen osalta, että Kansallisarkiston, joka kuuluu oikeusasiamiehen valvontatoimivaltaan, päätös-, määräyksenanto- ja valvontavaltaa rajataan oikeusasiamieheen nähden.

Esityksen 5 §:n 1 momentin perusteella eduskunnalla tai sen virastoilla ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta asiakirjojen siirtämiseen kansalliseen arkistotietovarantoon (14 §) eikä Kansallisarkisto voisi edes erillisen sopimuksen perusteella ottaa eduskunnan arkistoitavia asiakirjoja tai tietoaineistoja säilytykseen (21 §). Pidän välttämättömänä, että esityksen jatkovalmistelussa säännöksiä täsmennetään niin, myös eduskunnalla ja sen virastoilla olisi halutessaan mahdollisuus siirtää tai säilyttää eduskunnan tietoaineistoja Kansallisarkistossa ja että tietoaineistojen siirtäminen voitaisiin tarvittaessa suorittaa myös tiedonhallintalain 21 §:ssä tarkoitetun säilytysajan kuluessa.

Säädöstekstin luettavuuden ja selkeyden näkökulmasta kiinnitän huomiota siihen, että lain soveltamisalasta säädetään 2, 4 ja 5 §:ssä. Ymmärrettävyyteen vaikuttaa myös se, että eri säännöksissä säädettäisiin erikseen asiakirjoista (3 §), viranomaisista (4 §), viranomaisten asiakirjoista (6 §) sekä valtion viranomaisista (13 §).

Lakiluonnoksen soveltamisalan tulkintaan vaikuttaa esimerkiksi esitysluonnoksen 6 §:n 1 kohdan mukainen viranomaisen asiakirjan määritelmä ("tarkoitetaan tässä luvussa julkisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua viranomaisen asiakirjaa"). Julkisuuslain ko. säännöksen mukaan

antaa tietopalvelua tehtävämäärän lisääntyessä, ottaen erityisesti huomioon tilanteet, joissa siirto toteutuisi tiedonhallintalain 21 §:ssä tarkoitetun säilytysajan kuluessa.

Esityksen 18 §:n kohdan 2 momentin mukaan Kansallisarkistoon arkistotietovarantoon siirrettyihin aineistoihin kohdistuvat tietopyynnöt olisi käsiteltävä viimeistään kuukauden tai kahden kuukauden kuluessa siitä, kun Kansallisarkisto on vastaanottanut asiakirjojen saamista koskevan pyynnön. Mahdollisesti säädöstä voisi selventää, jos siihen lisättäisiin mainita julkisuuslain 14.4 §:stä poikkeamisesta. Tämä erityisesti, kun tieto säilytyksessä olevista viranomaisen asiakirjoista olisi annettava julkisuuslain 14 §:n määräaikojen mukaisesti

Lisäksi esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa jaksossa olisi nähdäkseni perusteltua arvioida esityksen 18 §:n mukaisia julkisuuslaista poikkeavia menettelyjä julkisuusperiaatteen toteutumisen kannalta; erityisesti määräaikojen ja julkisuusperiaatteen toteutumisen kannalta, mutta myös maksuttomuuden osalta.

Esityksen arviointi suhteessa omaisuuden suojaan (PL 15 §) ja hallintotehtävän antamiseen muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §) on jossain määrin suppea. Esitystä tulisi arvioida myös suhteessa oikeusturvaan (PL 21 §).

Keinänen Krissu

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamiehen sijainen
Jari Råman ja Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä